

**Донецький національний університет імені Василя
Стуса**



**Факультет інформаційних і прикладних технологій
кафедра політології та державного управління**

СИЛАБУС

**з навчальної дисципліни «Управління розвитком територій. Практикум
зі стратегування»**

Кількість кредитів ЄКТС	4,5 кредитів ЄКТС
Період викладання	1 семестр
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)
Спеціальність	D4 Публічне управління та адміністрування
Освітня програма	Публічне управління та адміністрування
Викладач	Дубель Михайло Володимирович, доктор філософії з міжнародних економічних відносин, старший викладач
Профайл викладача курсу	https://orcid.org/0000-0003-2229-0419
Доступ до матеріалів курсу	https://teams.microsoft.com/l/channel/19%3APila-XSd_HS7bYYP7R1CAPZfWVPSKm4c0gCnR-VbbiY1%40thread.tacv2/General?groupId=5d7ca161-7979-4a73-afff-e287e0909d30&tenantId=1d80d581-8e6a-4af6-9222-9610b1bea4e1
Контактна інформація	e-mail: m.dubel@donnu.edu.ua

Анотація дисципліни

«Управління розвитком територій. Практикум зі стратегування» – навчальна дисципліна, покликана сприяти формуванню у здобувачів вищої освіти теоретичних знань про організацію системи регіонального та місцевого розвитку. В процесі децентралізації зменшилась роль держави у забезпеченні розвитку місцевих економік на противагу збільшенню ролі органів територіального управління, метою яких є поліпшення рівня і якості життя у своїх громадах. В умовах сьогодення органи місцевої влади тільки використовуючи сучасні підходи до управління, планування та технологічного

Донецький національний університет імені Василя Стуса



забезпечення процесу розвитку здатні забезпечити мешканцям територіальної громади надання якісних послуг.

Мета вивчення дисципліни полягає:

Метою вивчення дисципліни є засвоєння здобувачами теоретичних знань та набуття практичних навичок щодо планування розвитку територій та формування професійних компетентностей з управління стратегічними та тактичними змінами територій, приділення уваги обґрунтуванню майбутніх потреб та визначенню пріоритетних напрямів використання територій, конкретизації проблем, що гальмують розвиток адміністративно-територіальних одиниць, аналіз механізмів фінансового, організаційного та матеріально-технічного забезпечення регіонального та місцевого розвитку.

Взаємозв'язок із іншими навчальними дисциплінами

Дисциплінами, що передують ОК «Управління розвитком територій. Практикум зі стратегування» у логіко-структурній схемі освітньої програми можна назвати «Національна безпека і національні інтереси», «Публічні фінанси та бюджетування». Вивчення ОК «Управління розвитком територій. Практикум зі стратегування» може допомогти опанувати такі ОК, як «Науково-дослідна практична підготовка», «Підготовка кваліфікаційної роботи».

Набуті результати навчання та компетентності дозволять здобувачеві розв'язувати конкретні прикладні задачі.

За результатами вивчення дисципліни слід очікувати наступні:

❖ Інтегральна компетентність здобувачів вищої освіти:

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі публічного управління та адміністрування, як у професійній діяльності, так і у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

❖ загальні компетентності здобувачів вищої освіти:

ЗК01 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК05. Здатність приймати обґрунтовані рішення та використовувати сучасні комунікаційні технології.

ЗК07. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК08 Здатність ухвалювати рішення та діяти відповідно до принципу неприйняття корупції та будь-яких інших проявів недобросовісності.

❖ спеціальні компетентності здобувачів вищої освіти:

СК02. Здатність організовувати діяльність органів публічного управління та інших організацій публічної сфери.

Донецький національний університет імені Василя Стуса



СК04. Здатність визначати показники сталого розвитку на вищому, центральному, регіональному, місцевому та організаційному рівнях.

СК08. Здатність розробляти стратегічні документи розвитку соціально-економічних систем на вищому, центральному, регіональному, місцевому та організаційному рівнях.

СК10. Здатність приймати обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції.

❖ **результати навчання** здобувачів вищої освіти:

РН01. Знати теоретичні та прикладні засади вироблення й аналізу публічної політики, основ та технологій прийняття управлінських рішень.

РН02. Розв'язувати складні задачі публічного управління та адміністрування, враховуючи вимоги законодавства, виявляти правові колізії та проблеми, розробляти проекти нормативно-правових актів для їх усунення.

РН05. Визначати пріоритетні напрями впровадження електронного урядування та розвитку електронної демократії.

РН06. Здійснювати ефективне управління інноваціями, ресурсами, ризиками, проектами, змінами, якістю, застосовувати сучасні моделі, підходи та технології, міжнародний досвід при проектуванні та реорганізації управлінських та загальноорганізаційних структур.

РН07. Уміти розробляти національні/регіональні програмні документи щодо розвитку публічного управління, використовуючи системний аналіз і комплексний підхід, а також методи командної роботи.

РН08. Уміти здійснювати ефективну комунікацію, аргументувати свою позицію, використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології у сфері публічного управління та адміністрування на засадах соціальної відповідальності, правових та етичних норм.

РН10. Представляти органи публічного управління й інші організації публічної сфери та презентувати для фахівців і широкого загалу результати їх діяльності.

РН11. Розробляти обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції, враховувати цілі, наявні законодавчі, часові та ресурсні обмеження, оцінювати політичні, соціальні, економічні та екологічні наслідки варіантів рішень.

РН12. Планувати і здійснювати наукові та прикладні дослідження у сфері публічного управління та адміністрування, включаючи аналіз проблематики, постановку цілей і завдань, вибір та використання теоретичних та емпіричних методів дослідження, аналіз його результатів, формулювання обґрунтованих висновків.

РН13. Вміти розв'язувати складні конфліктні питання в сфері державного управління за допомогою медіативних практик.

Донецький національний університет імені Василя Стуса



РН14. Уміти управляти складними динамічними, просторово-часовими системами в умовах воєнного та повоєнного часу, а також на постконфліктних територіях, враховуючи ступінь невизначеності при взаємодії об'єктів.

РН15. Вміти ефективно розробляти та здійснювати управління по відновленню державних інституцій та зміцнення існуючих.

Організація та оцінювання навчання визначені «Порядком оцінювання знань здобувачів вищої освіти у Донецькому національному університеті імені Василя Стуса» <https://surl.li/buymft> та «Положенням про організацію освітньої діяльності у Донецькому національному університеті імені Василя Стуса» <https://surl.li/buymft> та «Методичні рекомендації до розробки критеріїв оцінювання типових завдань у Донецькому національному університеті імені Василя Стуса» <https://surl.li/tosaiq>. Форми поточного контролю, творчі завдання – презентації тощо. Форма контролю у вигляді залік.

Організація навчання за дисципліною відбувається в наступних форматах:

- 1) аудиторні заняття (лекції, практичні та лабораторні заняття);
- 2) самостійна робота здобувача під керівництвом викладача за допомогою платформи Microsoft Teams;
- 3) індивідуальні роботи.
- 4) творчі проекти, написання наукових статей та тез доповідей, участь у міжнародних, всеукраїнських та регіональних конференціях.

Протягом курсу викладач надає очні та онлайн-консультації, здійснює комунікацію зі здобувача через корпоративну пошту Microsoft Outlook та Microsoft Teams.

Донецький національний університет імені Василя Стуса



У якості технічних засобів комунікації використовуються корпоративна пошта Outlook. У окремих випадках можуть використовуватися такі засоби комунікації, як Microsoft Teams (https://teams.microsoft.com/l/channel/19%3APila-XSd_HS7bYYP7R1CAPZfWVPSKm4c0gCnR-VbbiY1%40thread.tacv2/General?groupId=5d7ca161-7979-4a73-afff-e287e0909d30&tenantId=1d80d581-8e6a-4af6-9222-9610b1bea4e1). Аудиторні заняття реалізуються відповідно до наступного календарного плану викладання дисципліни, конкретні дати відповідають розкладу занять і графіку навчального процесу:

Таблиця 1 - Організація навчання та оцінювання навчальної дисципліни (назва дисципліни)

Тиждень /дата/ години	Тема	Форма проведення заняття / СРС	Завдання / питання, винесені для СРС	Кількість годин		Мах кількість балів
				аудитор них	СРС	
ПЕРШИЙ СЕМЕСТР						
1-ий тиждень	Тема 1. Теоретичні засади регіонального розвитку та державної регіональної політики в Україні	Лекція	Регіоналізм і регіоналізація як загальносвітовий трансформаційний процес.	2	5	10
2-ий тиждень	Тема 1. Теоретичні засади регіонального розвитку та державної регіональної політики в Україні	Лекція	Нормативно-правова база Державної регіональної політики в Україні	2	5	
		Практичне заняття	Теорії регіонального розвитку	2		
3-й тиждень	Тема 2. Регіональна політика в Україні: сучасний стан та стратегія реформування	Лекція	Регіональні стратегії розвитку: сутність, роль у загальній системі державної регіональної політики.	2	5	
4-ий тиждень	Тема 2. Регіональна політика в Україні: сучасний стан та стратегія реформування	Лекція	Зовнішні та внутрішні виклики Державній політиці розвитку територій.	2	5	

Донецький національний університет імені Василя Стуса



5-ий тиждень	Тема 3. Управління регіональною інфраструктурою	Лекція	Соціально-економічний зміст поняття «регіональна інфраструктура».	2	5	
6-ий тиждень	Тема 3. Управління регіональною інфраструктурою	Лекція	Закон України «Про державно-приватне партнерство».	2	5	20
		Практичне заняття	Державно-приватне партнерство в розвитку регіональної інфраструктури.	2		
7-ий тиждень	Тема 4. Конкурентоспроможність регіонів та політика регіонального розвитку	Лекція	Огляд економічного розвитку територій.	2	5	
8-ий тиждень	Тема 4. Конкурентоспроможність регіонів та політика регіонального розвитку	Лекція	Аналіз основних показників та тенденції економічного розвитку регіонів .	2	5	20
		Практичне заняття	Здійснити PEST-аналіз (за політичними, економічними, соціальними, технологічними) чинниками .			
9-ий тиждень	Тема 5. Правова основа та інструменти управління регіональним розвитком	Лекція	Нормативно-правова основа розвитку територій .	2	5	
10-ий тиждень	Тема 5. Правова основа та інструменти управління регіональним розвитком	Лекція	Показники ефективності реалізації Державної стратегії регіонального розвитку.	2	5	
				2		
11-ий тиждень	Тема 6. Фонди регіонального розвитку. Агенції регіонального розвитку	Лекція	Державний фонд регіонального розвитку .	2	5	
12-ий тиждень	Тема 6. Фонди регіонального розвитку. Агенції регіонального розвитку	Лекція	Порівняння ефективності державної політики розвитку територій в регіонах.	2	5	15
		Практичне заняття	Агенції регіонального розвитку у світі. Характеристика та призначення .	2		

Донецький національний університет імені Василя Стуса



13-ий тиждень	Тема 7. Регіони України під впливом геополітичних зрушень	Лекція	Адаптаційні реакції національної економіки на кризові виклики комплексного походження.	2	5	
14-ий тиждень	Тема 7. Регіони України під впливом геополітичних зрушень	Лекція	Перспективи розвитку окремих регіонів.	2	6	15
		Практичне заняття	Надати характеристику одному єврорегіону.	2		
15-ий тиждень	Тема 8. Програмні та фінансові інструменти реалізації регіональної політики та оцінка її ефективності	Лекція	Основні джерела ресурсного забезпечення регіональних цільових програм.	2	6	
16-ий тиждень	Тема 8. Програмні та фінансові інструменти реалізації регіональної політики та оцінка її ефективності	Лекція	Оцінка ефективності ресурсного забезпечення регіональних цільових програм.	2	6	20
		Практичне заняття	Аналіз регіональної цільової програми.	2		
17-ий тиждень	Тема 10. Міністерство розвитку громад та територій України як координатор державної політики розвитку територій України	Лекція	Структура, місія та цінності Міністерства розвитку громад та територій України	2	6	
				46	89	100
Всього		100 балів				

Самостійна робота здобувача під керівництвом викладача, практикуми за темами та контрольні заходи відбуваються за допомогою Microsoft Teams. За умов невчасного або неналежного виконання запропонованого виду робіт здобувач може виконати завдання наново, якщо цього дозволяє вид роботи, але не пізніше, ніж за 2 тижні до залікового тижня або початку сесії



СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Методи оцінювання результатів навчання залежать від форм навчання.

Загальна підсумкова оцінка з навчальної дисципліни, навчальним планом якої передбачено залік, виставляється як сума балів за поточний контроль.

Критерії оцінювання

Поточний контроль здійснюється у формі:

- усних опитувань (на кожному занятті),
- оцінки активності здобувача на семінарах,
- презентацій.

Критерії оцінювання усних відповідей на семінарах:

Завдання з розгорнутою відповіддю в усній/письмовій формі передбачають створення авторського висловлення в письмовій та в усній формах відповідно до запропонованого завдання.

Таблиця 2 - Критерії оцінювання презентації

Критерії оцінювання презентації	0-5 балів	6-9 балів	10 балів
Відповідність матеріалу тематиці проєкту	Містить близький за тематикою матеріал але не несе важливої інформативної функції	Загалом відповідає тематиці проєкту і є досить інформативним	Точно відповідає тематиці, містить дуже важливу інформацію
Структурованість інформації	Важко вловити структуру подання інформації	Прослідковується певна структура в розміщенні інформації	Має чітку, логічно вибудовану структуру
Використання графіків, таблиць, діаграм	Графіки, таблиці і діаграми відсутні	Графіки, таблиці і діаграми представлені в роботі, але суттєво не доповнюють змісту	Графіки, таблиці і діаграми відповідають змісту та розкривають його сутність
Наявність посилань на використані інформаційні джерела	Немає посилань на використані джерела	Не повністю представлені інформаційні джерела або не всі правильно оформлені	Оформлення посилань на інформаційні джерела цілком правильні, вичерпні

Донецький національний університет імені Василя Стуса



«Читаємість» тексту, наочність.	Естетичний вигляд незадовільний (відсутня чітка структура розміщення інформації, недоречна графіка оформлення)	Естетичний вигляд дещо псує недостатньо чітка структура розміщення інформації, не зовсім доречна графіка оформлення	Чітка побудова сторінок. Розмір тексту легко сприймається
Відповідність дизайну змісту роботи, єдність стилю в оформленні різних частин презентації	Дизайн зовсім не відповідає тематиці проекту, а інколи навіть іде всупереч загальному змісту	Дизайн не суперечить загальному змісту проекту	Гармонійне поєднання дизайнерських знахідок з ідеєю проекту
Уміння і навички використовувати комп'ютерні технології (Використання спецефектів, анімацій, звуків, графіки)	Низький (початковий) рівень використання різноманітних можливостей комп'ютерних технологій	Робота дає висновок про середній рівень умінь і навичок використання комп'ютерних технологій учнями	Робота є прикладом високого рівня володіння комп'ютерними технологіями.

Написання наукової статті (альтернатива екзамену)

Для отримання додаткових балів з дисципліни здобувач може написати наукову статтю, попередньо погодивши з викладачем тему та план.

Наукова стаття змістовно має містити такі складові елементи: актуальність і постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями; формулювання мети і постановка завдань дослідження; аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор; виокремлення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується робота; виклад основного матеріалу статті з повним обґрунтуванням отриманих результатів; висновки і перспективи подальших розвідок у даному напрямку.

Наукова стаття оцінюється в 40 балів, які нараховуються здобувачу тільки у разі виходу журналу або письмового підтвердження редакції про прийняття статті до друку.

За навчальною дисципліною здобувачів вищої освіти здійснюється за критеріями, що запроваджені в університеті за 100-бальною шкалою, шкалою ЄКТС та національною шкалою, що доводяться до відома здобувачів на першому занятті. Загальна оцінка визначається як сума балів за всі виконані завдання.

Донецький національний університет імені Василя Стуса



Таблиця 3 - Схема оцінювання результатів навчальних досягнень

За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS	За національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	зараховано
82-89	B	Добре	
75-81	C		
67-74	D	Задовільно	
60-66	E		
0-59	FX	незадовільно	не зараховано

Зарахування результатів навчання, отриманих в неформальній освіті. Відповідно до Положення про визнання результатів навчання, отриманих шляхом неформальної освіти, у Донецькому національному університеті імені Василя Стуса (<http://surl.li/bislu>), передбачено можливість перезарахування результатів неформальної освіти, максимальний обсяг перерахувань в межах ОК не більше 70% від кількості годин/кредитів за відповідним ОК, отримані результати можуть бути зараховані під час оцінювання знань здобувачів у рамках окремих модулів, тем, поточних контролів у межах ОК відповідно до компетентностей, запланованих результатів навчання та критеріїв оцінювання, зазначених у силабусі.

Зарахування результатів неформального навчання, як складової частини поточного або підсумкового контролю за дисципліною, можливе за умов подання здобувачем підтверджуючих документів до кінцевої дати поточного або підсумкового контролю.

Алгоритми виконання форм контролю

(Необхідна інформація міститься на платформі Teams за покликанням https://teams.microsoft.com/l/channel/19%3APila-XSd_HS7bYYP7R1CAPZfWVPSKm4c0gCnR-VbbiY1%40thread.tacv2/General?groupId=5d7ca161-7979-4a73-afff-e287e0909d30&tenantId=1d80d581-8e6a-4af6-9222-9610b1bea4e1)

Політика академічної поведінки та доброчесності (плагіат, поведінка в аудиторії): конфліктні ситуації мають відкрито обговорюватись в академічних групах з викладачем. Плагіат та інші форми нечесної роботи неприпустимі. Недопустимі списування у ході лабораторних занять, контрольних роботах, на іспиті. Норми академічної етики: дисциплінованість; дотримання субординації; чесність; відповідальність; робота в аудиторії з відключеними мобільними телефонами.

Донецький національний університет імені Василя Стуса



Процедура оскарження результатів контрольних заходів оцінювання. Здобувачі мають можливість порушити будь-яке питання, яке стосується процедури контрольних заходів, та очікувати, що воно буде розглянуто згідно із визначеними процедурами. Здобувачі мають право оскаржити результати заходів, які передбачені програмою курсу але обов'язково аргументовано, пояснивши, з яким критерієм не погоджуються.

Дотримання норм академічної доброчесності у ЗВО. Оцінка за виконане завдання не зараховується у випадку порушення здобувачем норм академічної доброчесності. Під час поточних та підсумкових контрольних заходів заборонено списувати та використовувати допоміжні інформаційні ресурси, окрім дозволених. Конфліктні ситуації мають відкрито обговорюватись в академічних групах з викладачем. Необхідно бути взаємно толерантними, поважати думку іншого.

Дотримання академічної доброчесності передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання;
- використання нетрадиційних підходів до розв'язання математичних задач, застосовуючи і уже відомі рішення і внесення коригуючих моментів;
- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методи досліджень і джерела інформації.

Політика щодо дедлайнів та перескладання.

Повне виконання завдання по темі означає виконання усіх завдань, що містяться у календарно-тематичному плані, з аргументацією висловлюваних тез та/або з відповідними посиланнями. Відсутність аргументації зменшує загальну оцінку на 25%. Виконання не усіх завдань з теми зменшує оцінку за тему пропорційно до їх кількості з округленням на користь здобувача. Виконання завдання з порушенням дедлайну без поважних причин зменшує оцінку за тему на 20 %.

Політика щодо пропусків занять

Протягом семестру здобувач може пропустити два заняття і не відпрацьовувати їх, всі інші підлягають відпрацюванню. Якщо Ви пропустили лекцію, маєте самостійно її опрацювати, використовуючи презентацію

Донецький національний університет імені Василя Стуса



розміщену в Teams та чинне законодавство з даної теми, і дати усну відповідь на декілька запитань з теми, пройти тести після теми. Якщо Ви пропустили практичне заняття, то виконуєте практичні завдання, які вирішувалися на парі і завдання для самостійної роботи та надсилаєте на outlook викладачу. Здобувачі, які навчаються за індивідуальним графіком, можуть відвідувати пари за вільним графіком, але повністю виконувати обсяг завдань з курсу.

Список рекомендованих джерел та інформаційних ресурсів

Основна література

1. Аналіз державної політики: навч. посібник. – 2-е вид., перероб. і доп. Маріуполь : Вид-во Маріупольського державного університету, 2017. 304 с.
2. Державна економічна політика регіонального розвитку: навчальний посібник /за заг. ред. проф. М.А. Латиніна, проф. В. Б. Родченка. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. 420 с.
3. Регіональна політика Європейського Союзу: підручник / за ред. Віктора Чужикова. К.: КНЕУ, 2018. 495
4. Управління розвитком територій. Практикум зі стратегування: методичні рекомендації. ДонНУ імені Василя Стуса. Укладачі: Прямухіна Н.В., Дубель М.В. , 2024. 26 с.

Допоміжна література

1. Архипенко І. Зарубіжний досвід формування й реалізації регіональної економічної політики. *Державне управління та місцеве самоврядування*, 2019. вип. 2(41). С. 32-42.
2. Вахович І. М., Купира М. І. Типологія депресивних регіонів в системі соціально-економічної небезпеки. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України: зб. наук. пр.* 2015. Вип. 1. С. 35-38.
3. Войтик О. Є. Теоретичні засади забезпечення регіонального розвитку в системі державного управління. *Ефективність державного управління*. 2021. Вип. 44(1). С. 111-117.
4. Дубель М. В. Проблеми підтримки розвитку депресивних територій на прикладі регіону «Іржавий пояс». *Регіональна економіка*. 2024. №2(112). С. 76-83.
5. Зварич І. Т., Зварич О. І. Трансформація світової економічної системи та її вплив на моделювання розвитку депресивних (гірських) регіонів. *Наукові перспективи*. 2022. № 9(27). С. 222-231.

Донецький національний університет імені Василя Стуса



6. Лапшин В.І. Соціально-економічний стан регіонів України: рейтинг, кластери. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. Випуск 3 (08) 2020. С.215-219.

7. Пухир С. Т. Сучасні підходи у формуванні та реалізації державної політики регіонального розвитку. *Регіональна економіка* 2019. №3. С. 26-33.

Інформаційні ресурси в Інтернет

1. Агенції регіонального розвитку. URL: <https://mtu.gov.ua/content/agencii-regionalnogo-rozvitku.html>

2. Інституційна складова регіональної політики: агенції регіонального розвитку. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2024-12/analit_dop_regionalna-politika_gotovepdf_25_10_24_zamina.pdf

3. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#n11>

Викладач:

Михайло ДУБЕЛЬ

Погоджено:

Завідувач кафедри

Олена ЧАЛЬЦЕВА

Гарант освітньої програми

Олена ЧАЛЬЦЕВА

Рекомендовано рішенням кафедри політології та державного управління, протокол № 16 від «16» червня 2025 р.